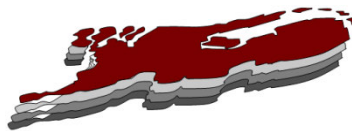


**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek - verkennende fase**

Drosteweg 8, Saasveld gemeente Dinkelland (OV).



november 2021

Versie 1.1 (Definitief)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

v2.3

Laagland Archeologie Rapport 440

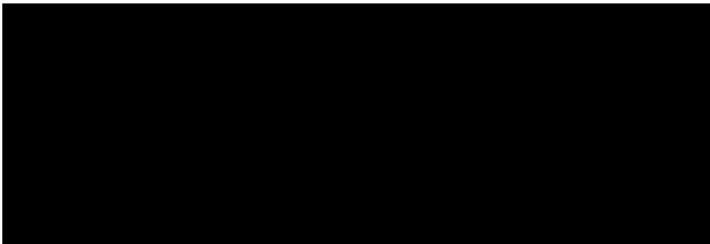
Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Drosteweg 8 te Saasveld, gemeente Dinkelland (OV)

Auteur: [REDACTED]

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: definitief



ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418



© Laagland Archeologie BV, Almelo, november 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in maart – april 2020 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd aan de Drosteweg 8 te Saasveld. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de bouw van nieuwe woningen.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek worden resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd – mogelijk ook nog de Vroege Middeleeuwen – verwacht. Deze resten hangen samen met een historisch erf in de nabijheid van het plangebied. De te verwachten resten bestaan hoofdzakelijk uit paalkuilen van bijgebouwtjes (spiekers en dergelijk) van het boerenerf.

Voor resten uit andere perioden geldt een lage verwachting. Het plangebied was aldoor vochtig en laaggelegen, grenzend aan een beekje. Bij overstromingen werd klei afgezet. In de onmiddellijke omgeving komen diverse dekzandopduikingen voor die betere mogelijkheden tot bewoning gaven.

Het verwachtingsmodel is getoetst en aangevuld door middel van verkennend booronderzoek. Het verkennende booronderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Hiertoe zijn verspreid over het plangebied verkennende boringen gezet. In dit stadium is verkennend booronderzoek de meest efficiënte onderzoekswijze om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen.

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat de bodem meestal tot minimaal circa 40 cm is verstoord. Op de locatie van de voormalige bebouwing is sprake van een verstoring tot circa 100 cm –mv of dieper. De kans dat het gebied nog archeologische resten met een intacte archeologische context bevat wordt daarom laag geacht.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor het aspect archeologie.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Dinkelland. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, de heer A. Vissinga

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.4) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	10
1.5 Geplande verstoring	11
1.6 Gemeentelijk beleid	11
1.7 Onderzoeksdoel	12
2 Inventarisatie	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	13
2.3 Archeologie	14
2.3.1 Bekende archeologische waarden	14
2.3.2 Waarnemingen	14
2.3.3 AMK-terreinen	14
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	15
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	15
2.4 Historie	16
3 Conclusie en verwachtingsmodel	19
3.1 Conclusie	19
3.2 Verwachtingsmodel	19
4 Veldonderzoek	21
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	21
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	21
4.3 Resultaten: archeologie	22
5 Conclusie en verwachting	23
6 Selectieadvies	24
literatuur	25
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	26
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	27
BIJLAGE 3 Actueel Hoogtebestand Nederland	28
BIJLAGE 4 Atlas dinkelland	29
BIJLAGE 5 Bodemkaart	30
BIJLAGE 6 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	31
BIJLAGE 7 Lijst met waarnemingen	32
BIJLAGE 8 Boorpuntenkaart veldonderzoek	33
BIJLAGE 9 Boorstaten veldonderzoek	34

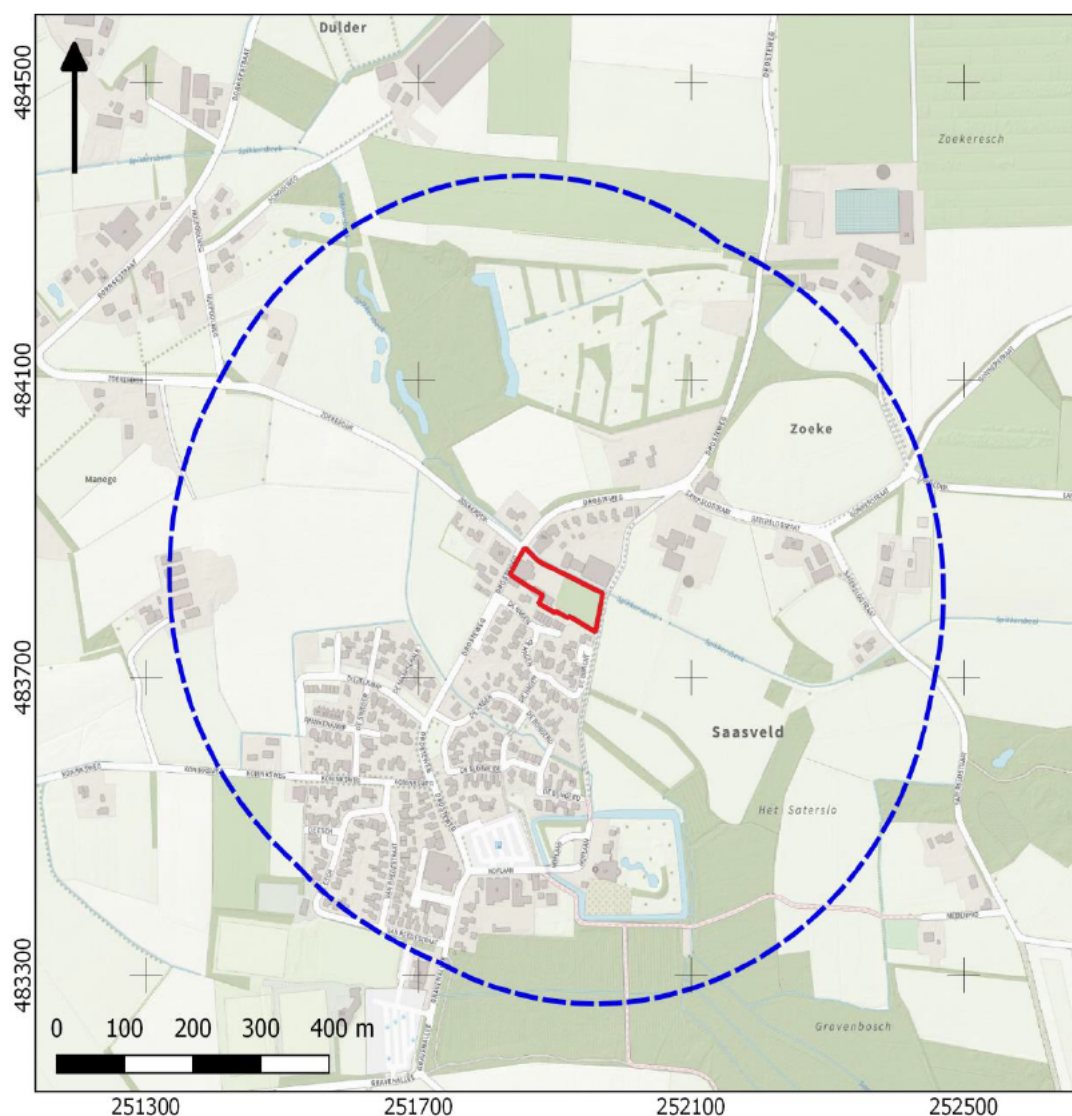
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen aan de Drosteweg 8 te Saasveld, gemeente Dinkelland (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Dinkelland heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Drosteweg 8 in Saasveld, gemeente Dinkelland (OV), zie onderstaande afbeelding.



Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van circa 6370 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Dinkelland
Plaats	Saasveld
Beheerder/eigenaar grond	onbekend
Toponiem	Drosteweg 8

Kadastrale perceelnummer(s) ¹	WSL02-T-328
Laagland Archeologie projectnummer	SADR201
Datum conceptrapportage	7-4-2020
Datum definitief rapport	18-11-2021
XY-coördinaten	251855/483875
	251970/483815
	251835/483840
	251960/483760
Kaartblad ²	280
Oppervlakte/lengte Plangebied	circa 6370 m2
Datering	laat-paleolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	Nietopgehoogde, individuele huisplaats
Onderzoeksmeldingsnr	4805669100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	24-03-2020
Datum eind veldonderzoek	24-03-2020
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	Er is geen goedkeuring naar ons verzonden. Er wordt vanuit gegaan dat het advies is overgenomen.
Bevoegde overheid	gemeente Dinkelland
Adviseur namens bevoegde overheid	██████████
Beheer documentatie	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider/opsteller onderzoek	██████████ ██

Tabel 1. Objectgegevens.

¹ kadastralekaart.com

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied ligt momenteel geheel braak. Tot voor kort was terrein bebouwd (horecagelegenheid); het achterste deel was in gebruik als grasland/tuin. De bebouwing is sinds kort geheel gesloopt; alle verhardingen zijn verwijderd. Op de locatie van het voormalige gebouw is nu een kuil van ongeveer 0,5 m diep. Het terrein bevat geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst



Afbeelding 2. Recente situatie.

1.5 GEPLANDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 100 cm –mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het Oost-Nederlandse dekzandgebied. Dit landschap wordt gekenmerkt door dekzandvlakten en – welvingen, waarin grotere en kleinere dekzandruggen voorkomen. Her en der wordt het landschap geaccidenteerd door grote en kleine stuwwallen en het landschap wordt doorsneden door talloze beekjes. De stuwwallen zijn onder invloed van het voortkruisende landijs afgezet in de voorlaatste ijstijd. Binnen het onderzoeksgebied en de wijde omgeving daarvan komen echter geen stuwwallen voor.

Op de atlas van Dinkelland (Bijlage 4) ligt het plangebied in een beekdal/dalvormige laagte. De atlas biedt een gedetailleerder beeld van de geomorfologische situatie dan de standaard geomorfologische kaart 1:50.000; daarom is de atlas gebruikt. Ten noorden ligt een dekzandrug, waarop in de loop van de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd een plaggendek is aangebracht, een van de talloze kleinere dekzandopduikingen in de omgeving, waarop zich eveneens plaggendekken bevinden. Langs de noordelijke grens van het plangebied loopt de (gekanaliseerde) Spijkersbeek. Op basis van een geologische boring ongeveer 10 m oostelijk van het plangebied⁴ is tot circa 140 cm –mv matig fijn – uiterst grof zand te verwachten. Tot circa 3 m komt vervolgens zwak zandige, siltige en zwak humeus leem voor.

Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 3 is te zien dat het plangebied zich in een relatieve laagte bevindt. Met name noordwestelijk van het plangebied is het beekdal van de Spijkersbeek duidelijk herkenbaar. Rondom het plangebied zijn ook de diverse dekzandopduikingen te zien; de hierop aangebrachte plaggendekken tonen zich als kussenvormige hoogten. Op het AHN kunnen geen (fossiele) beeklopen *in* het plangebied herkend worden.

Bodemkundig (bijlage 5) ligt het gebied in een zone met roesthoudende leek-/woudeerdgronden (fPn86), in het oosten grenzend aan beekerdgronden. Op de bodemkaart is in het westelijke deel van het plangebied een hoge bruine enkeerdgrond (plaggendek) aangegeven. Dit is zeer waarschijnlijk niet juist: op

⁴ Boring B28H1394. bron: dinoloket.nl

zowel de gemeentelijke atlas, het AHN als oude kaarten zijn geen aanwijzingen voor een plaggendek op deze locatie zichtbaar.

De leek-/woudeerdgronden zijn hier roestige, kalkloze zavel- en kleigronden met een donker gekleurde humushoudende bovengrond en een zandondergrond beginnend tussen 50 – 120 cm –mv. ; ze worden tot de rivierkleigronden gerekend. Geologisch behoren deze gronden tot de Formatie van Singraven.⁵ Deze laaggelegen gronden kampten met een trage waterafvoer en hadden vaak te lijden van overstromingen. Het leemgehalte en de korrelgrote van het onderliggende zand wisselt sterk.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 6 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het plangebied zijn geen bekende waarden geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied zijn diverse waarnemingen bekend.

2.3.2 WAARNEMINGEN

Bijlage 7 toont een lijst met alle waarnemingen binnen het onderzoeksgebied. De dichtstbijzijnde waarneming (nummer 95) ligt op ongeveer 260 m ten zuiden van het plangebied en betreft de vondst van handgevormd aardewerk en een stenen hamerbijl uit de late Bronstijd – midden-IJzertijd. Het complextype is niet bekend, maar gezien de hoeveelheid vondstmateriaal gaat het waarschijnlijk om een grafveld of een nederzetting. De exacte vondstlocatie van deze waarneming is echter niet bekend (administratief geplaatst). De overige waarnemingen bevinden zich op minimaal 320 m ten noorden, oosten, zuiden of zuidwesten van het plangebied. Dit betreft objecten uit diverse archeologische perioden, waaronder twee nederzettingscomplexen uit de late IJzertijd, een nederzettingscomplex uit de periode Romeinse tijd - Middeleeuwen, een grafveld/crematies uit de midden-IJzertijd – Romeinse tijd, een nederzettingscomplex uit de Late Middeleeuwen, een depotvondst (schat) uit de vroege nieuwe tijd, bestaande uit 133 zilveren munten en vier gouden munten die begraven waren in een pot en diverse losse vondsten uit de IJzertijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologisch belang, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Ongeveer 245 m ten zuiden van het plangebied is een AMK-terrein van hoge archeologische waarde geregistreerd (AMK-nummer 2707). Het betreft een terrein met resten van havezate Saasveld of *Saterslo*. De havezate is in historische bronnen vermeld omstreeks 1380. In 1510 werd het huis geplunderd en vernietigd door de hertog van Gelre, waarna het in 1514 weer werd opgebouwd. Onderstaande

⁵ Ebbers e.a., 1992

afbeelding toont een tekening van huis Saasveld rond 1514. In 1523 brandde het huis opnieuw tot op de grond af, waarna het opnieuw werd opgebouwd.



Afbeelding 3. tekening van huis Saasveld rond 1514. Bron: saasveld-online.nl

Rond 1675 behoorde de havezate met zeven vuursteden tot een van de grootste huizen in de omgeving. In 1817 werd het afgebroken, behalve het poortgebouw, dat tot 1821 bleef staan. Halverwege de 19^e eeuw werd een deel van de binnengracht gedempt en delen van de oude funderingen verwijderd; op de plek van de voormalige havezate werd vervolgens een kerk gebouwd, die in 1926 werd vervangen. Op de plaats van de vroegere havezate ligt tegenwoordig een vijver van de pastorietaan. De buitengracht van de havezate is nog steeds zichtbaar in het landschap.

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 4) ligt het plangebied deels in een zone met een lage verwachting. Deze lage verwachting is gebaseerd op de geomorfologische situatie. Het terrein valt echter binnen de onderzoeksbuffer van een nabij historisch erf (zie paragraaf 2.4).

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 6.

Onderzoeksnummers 3423 en 3481 zijn niet gepubliceerd in Archis3 of het E-depot. Onderzoeksnummer 7811 betreft een proefsleuvenonderzoek.⁶ Eerder is op deze locatie archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op Erve Holtkamp, een historisch erf. Dit erf is gelegen op een van de omliggende dekzandrug met plaggendek. Tijdens het voorgaande booronderzoek zijn diverse aardewerkresten uit de IJzertijd aangetroffen, alsmede houtskool en ijzersintels. Het proefsleuvenonderzoek heeft een aantal prehistorische grondsporen opgeleverd. Het gaat daarbij om enkele mogelijke kuilen, een mogelijke drenkplaats en enkele greppels en kuilen. Er zijn twee paalkuilen gezien. Daarnaast zijn fragmenten van IJzertijd aardewerk aangetroffen. De grondsporen wijzen op een perifeer karakter van een nederzetting. De eigenlijke nederzetting (huisplattegronden) ligt waarschijnlijk nabij, maar is niet aangetroffen. Vervolgonderzoek werd niet aanbevolen.

2.4 HISTORIE

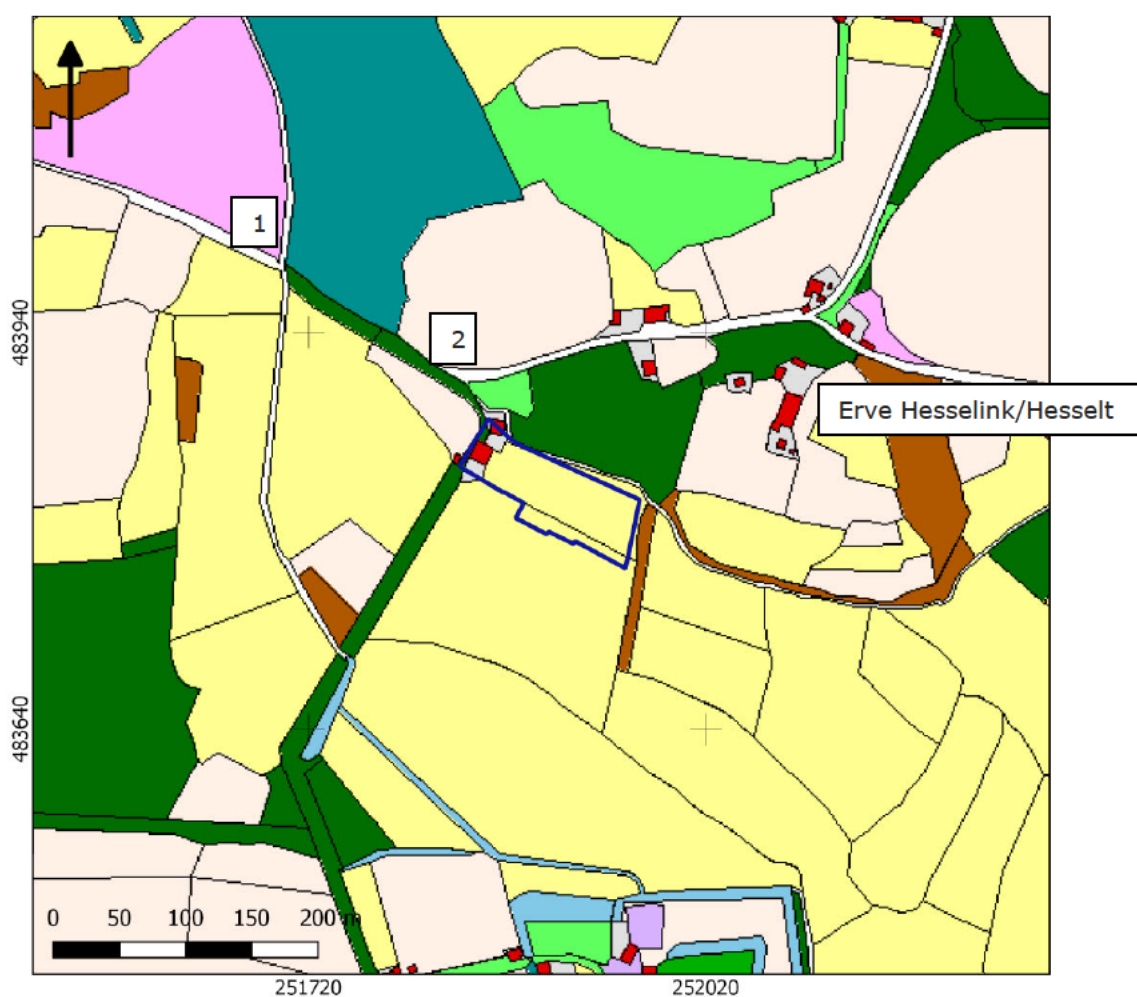
Saasveld wordt voor het eerst genoemd in 1361, toen de bisschop van Utrecht de havezate belegerde. De naam 'Saasveld' is afgeleid van het Twentse 'Soasel', dat weer terug te voeren is op 'Saterslo'. Het toponiem 'lo' ('loo') is een verwijzing naar een open plek in het (loof)bos of een naar een bosje op hoge zandgrond. Het gebruik als toponiem is terug te voeren op de Vroege Middeleeuwen.

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)⁷ is het plangebied en haar omgeving nog onbebouwd (zie onderstaande afbeelding). Het grootste deel van het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als hooiland. De voorloper van de huidige Drosteweg was een 'uitweg met opgaande bomen', wat zich laat vertalen als een toegangspad, geflankeerd met bomen. Bij de beek maakte de uitweg een bocht naar links. De doorgaande weg lag verder naar het westen. Vermoedelijk was daar tevens een brug of voorde over/door de Spikkersbeek (1). Mogelijk lag nabij het plangebied tevens een brug of een doorwaadbare oversteekplaats (voorde, 2), maar zeker is dit niet. Langs de oostgrens van het plangebied liep een 'uitweg met gelijk hakhout'. Ook hier is waarschijnlijk sprake van hooguit een landweggetje dat naar het boerenerv voerde. Daarbij werd de Spikkersbeek doorkruist. Waarschijnlijk was hier een boerenvoorde aanwezig.

Langs de voorloper van de huidige Drosteweg, min of meer op dezelfde locatie als de tot voor kort aanwezige bebouwing, lag een huis met erf. Vermoedelijk was het een smidse, aangezien de bewoner het beroep van smid uitoefende. Grenzend aan het noorden van het plangebied lag een klein bos, aangeduid als Het Kerkhofsveld.

⁶ Helmich e.a., 2004.

⁷ bron: hisgis.nl



Afbeelding 4. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is blauw omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide; bruin: hakhout; rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

Ongeveer 105 m noordwestelijk lag Erve Hesselink/Hesselt. In historische bronnen wordt het voor het eerst genoemd in 1379. Het was een hofhorig goed, dat wil zeggen dat de horige boer en zijn erfgenamen levenslang gebruiksrecht (bouwrecht) van hun boerderij hadden. De boerderij mocht niet worden gesplitst en de boer mocht niet van zijn boerderij verdreven konden worden. Anderzijds mochten hofhorigen de boerderij niet zonder toestemming van hun heer verlaten.

Op de topografische kaart van 1908 (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) is het plangebied nog steeds grotendeels onbebouwd en in gebruik als grasland. De Drosteweg loopt nu min of meer op het huidige traject, maar de weg lag wat verder naar het oosten, in het plangebied.



Afbeelding 5. Topografische kaart uit 1908. Het plangebied is blauw omlijnd. Bron: topotijdreis.nl.

Langs de Drosteweg komt nog bebouwing voor: het bijgebouwtje (smederij?) dat op de kaart van 1832 ten noorden van het hoofdgebouw is aangegeven is nu verdwenen. In de navolgende decennia verandert er weinig. Het pand dat er tot voor kort stond is in 1900 gebouwd. Sindsdien hebben er diverse verbouwingen en aanbouw plaatsgevonden.

HOOFDSTUK **3** CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden. Het plangebied lag aldoor in een nat, laaggelegen gebied. Vanuit de nabijgelegen beek vonden regelmatig overstromingen plaats en daarbij is klei afgezet. In de directe omgeving komen dekzandopduikingen met een plaggendeek voor, maar zeer waarschijnlijk is in het plangebied nooit sprake van een plaggendeek geweest. In de omgeving van het plangebied komen resten uit met name de IJzertijd –Romeinse tijd (grafveld- en nederzettingscomplexen) en Late Middeleeuwen (nederzettingscomplex) voor. Uit de Nieuwe Tijd is een depot (schat) bekend, waarschijnlijk samenhangend met de roerige en onzekere tijden van die periode; binnen het onderzoeksgebied ligt havezate Saterslo, dat in de 16^e eeuw tot twee keer toe is afgebrand bij plunderingen. Het plangebied ligt in de nabijheid van erve Hesseling/Hesselt dat voor het eerst in de 14^e eeuw is genoemd in historische bronnen, maar waarschijnlijk nog verder teruggaat. Uit diverse archeologische onderzoeken is bekend dat in de nabijheid van dergelijke historische erven sporen van bebouwing en landgebruik verwacht kan worden. Langs de Drosteweg kwam in ieder geval vanaf 1832 bebouwing voor, waarschijnlijk een smederij. Sindsdien is het meest westelijke deel van het plangebied aan de Drosteweg aldoor bebouwd geweest. Het tot voor kort aanwezige hoofdgebouw is in 1900 gebouwd. Met name vanaf de tweede helft van de vorige eeuw werd de bestaande bebouwing uitgebreid. Op dit moment is alle aanwezige bebouwing gesloopt. Op de locatie van het voormalige hoofdgebouw bevindt zich een grote kuil van ongeveer 0,5 m diep. Het oostelijke deel van het plangebied is vanaf in ieder geval 1832 aldoor onbebouwd geweest.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

In het plangebied worden resten van terreininrichting (palissaden, verkavelingen) en bijgebouwtjes (spiekers en dergelijke) verwacht, samenhangend met het nabijgelegen historische erf Hesseling/Hesselt (Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd: hoge verwachting). Het erf bestond mogelijk al in de Vroege Middeleeuwen en in dat geval is ook voor deze periode sprake van een hoge verwachting.

Het beekje vormt een fysieke scheiding tussen het nabije erf en het toenmalige grasland, waardoor het wellicht aantrekkelijk was opslagfaciliteiten in het plangebied te bouwen. Daarnaast kunnen *off-site* resten worden verwacht, samenhangend met het beekje dat het noordelijk deel van het plangebied begrensd (depots, visfuisen en dergelijke). *Off site* resten samenhangend met een voorde de Spijkersbeek worden niet verwacht: deze lag waarschijnlijk wat te ver naar het westen. Bij de Spijkersbeek nabij de oostelijke grens van het plangebied lag vermoedelijk een boerenforde. De vermoedelijke locatie van beide forden ligt buiten het plangebied. Aangezien boerenforde niet intensief werden gebruikt is de kans op *off site* resten niet hoog. Daarnaast is de Spijkersbeek in de vorige eeuw gekanaliseerd, zodat resten van de forden waarschijnlijk zijn verdwenen. Voor *off-site* resten westelijk en oostelijk van het plangebied geldt daarom een lage verwachting.

Resten uit oudere perioden (laat-Paleolithicum – Romeinse tijd) worden niet verwacht. Het plangebied was te nat om aantrekkelijk te zijn voor bewoning. In de directe omgeving zijn diverse zandopduikingen die betere en drogere mogelijkheden voor bewoning boden.

De te verwachten resten uit de Vroege en Late Middeleeuwen bestaan overwegend uit paalkuilen, samenhangend met spiekers of andere bijgebouwtjes. Deze paalkuilen liggen direct onder het maaiveld of bouwvoor en kunnen zich tot grotere diepte uitstrekken. De Spijkersbeek sedimenteerde mogelijk nog in de Vroege Middeleeuwen of zelfs de Late middeleeuwen. In dat geval zijn grondsporen ook wat dieper in het kleipakket te verwachten.

Daarnaast kunnen afvalkuilen en dergelijke verwacht worden. In zover de bodem conform de verwachting uit (rivier)klei bestaat, dan is bovendien sprake van een goede conservering. Zowel organische resten (bot, leer, vezels, gevlochten constructies en dergelijk) als anorganische resten (aardewerk) kunnen worden verwacht. Het mobiele vondstmateriaal is waarschijnlijk overwegend in de top van de kleilaag (direct onder het maaiveld) te verwachten. Op de locatie van de nu gesloopte bebouwing is de grond tot circa 0,5 m afgegraven. Vermoedelijk zijn eventuele oudere resten hier al tijdens de bouwfasen vanaf 1900 van de verschillende panden verdwenen.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van verstoring en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Het hele plangebied was toegankelijk voor archeologisch booronderzoek. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van zeven verkennende boringen. Verkennend booronderzoek is een snelle en kostenefficiënte onderzoeksmethode om de archeologische potentie van een plangebied in kaart te brengen. Aangezien de specifieke bodemopbouw in het plangebied niet bekend is, is verkennend onderzoek in dit stadium de meest geschikte onderzoeksmethode.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn gemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 3 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. Aangezien het terrein momenteel zeer recent geëgaliseerd is de maaiveldhoogte in de meeste boringen op 13,7 m +NAP gezet. Boring 7 is in de kuil op de locatie van de voormalige boring geplaatst. Hier is een maaiveldhoogte van 13,2 m +NAP aangehouden. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 9. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 7.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het bodemprofiel bestaat uit een verstoord pakket met zand- en kleilagen. De samenstelling en dikte varieert sterk: in boring 5 is een verstoord pakket van slechts 30 cm aangetroffen; in boring 6 bereikt de verstoring een diepte van 140 cm –mv.

Binnen het verstoorde pakket is sprake van sterk kleiig zand, zwak en sterk zandige klei, sterk siltige klei en zwak-matig siltig, zeer-matig fijn zand. Langs de Drosteweg, op de locatie van de voormalige bebouwing reikt de verstoring het diepst (circa 1 m, zie bijlage 8). In de tot nu toe onbebouwde delen van het plangebied is de verstoring 30 – 70 cm dik). De verstoorde lagen bevatten soms brokken klei of zand.

In een aantal boringen is onder het verstoorde pakket intacte klei of leem aangetroffen. In boring 1 gaat het om sterk siltige klei van 40-75 cm –mv, gevolgd door een dun laagje uiterst siltige klei tot 80 cm, gevolgd door sterk zandig leem tot 80 cm. In boring 3 komt intacte sterk siltige klei voor tussen 70 – 80 cm –mv. In boring 4 is alleen een intact laagje sterk zandig leem aanwezig tussen 60-65 cm – mv; in boring 5 is sterk siltige klei aanwezig tussen 30-70 cm-mv, gevolgd door sterk zandige klei tot 80 cm. In boring 7 is onder het verstoorde pakket nog een laagje matig siltige klei aanwezig tussen 95 – 105 cm –mv. De kleien zijn overwegend humeus en donkergrijs/bruin gekleurd. Ook blauw getinte klei is aangetroffen (boring 5).

De lagen klei, zandige klei en leem betreffen afzettingen van de Spickersbeek. Waar het kleipakket nog intact is, lijkt sprake te zijn van *fining up*, het fenomeen dat sedimenten naar boven toe steeds fijner en lichter worden. Dit is kenmerkend voor oeverafzettingen. De basis lijkt overwegend gevormd worden door sterk zandige leem, die daarmee de begrenzing vormt tussen het onderliggende zand en de bovenliggende kleien.

Onder de klei- en/of leemlagen is zand aanwezig, waarbij sprake is van matig – uiterst siltig, matig fijn tot matig grof zand. Dit zand is overwegend lichtgrijs getint. Roestvlekken komen voor. Vermoedelijk gaat het hier om beeksedimenten, hoewel de grens tussen (verspoeld) dekzand en riviersedimenten eigenlijk niet is vast te stellen, aangezien het moedermateriaal in beide gevallen om dekzand gaat.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Er zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. Tevens is geen (dun) plaggendeek waargenomen, evenmin als sporen van bodemvorming. In enkele boringen zijn wat moderne inclusies gevonden in verstoorde lagen (boring 3: baksteen tussen 0 – 20 cm; boring 6: porselein en mortel tussen 40 – 100 cm). Deze hebben geen archeologische relevantie.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

In het plangebied zijn beekafzettingen aanwezig. Dit is conform het verwachtingsmodel. De top van deze afzettingen is verstoord. In de meeste boringen reikt de verstoring 40 cm –mv of dieper. In het westelijk deel van het plangebied is sprake van een verstoring van circa 100 cm –mv of dieper. Aangezien resten uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd met name in de top van de beekafzettingen worden verwacht, is er grote kans dat deze resten zijn verstoord. Resten uit de Vroege Middeleeuwen bevinden zich mogelijk wat dieper in het kleipakket, maar ook hier is de kans groot dat eventuele sporen door de verstoringen zijn aangetast. Wellicht zijn diepere grondsporen nog bewaard gebleven, maar bijgebouwtjes en andere lichte constructies van een boerenerf zijn meestal niet zeer diep gefundeerd. Praktisch probleem bij eventueel vervolgonderzoek is dat grondsporen waarschijnlijk niet of zeer moeilijk zichtbaar zijn in de donkerbruine of blauwgetinte klei. Het verwachtingsmodel kan daarom worden verworpen; de archeologische verwachting voor resten uit de Vroege en Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd kan worden bijgesteld naar laag.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische sporen bevat. Om deze reden adviseren we geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Dinkelland, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer A. Vissinga.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Ebbers G. en H. van het Loo, 1992. Bodemkaart van Nederland schaal 1: 50.000. Toelichting bij kaartblad 28 Oost – 29 Almelo – Denekamp. Wageningen.
- Helmich, C., J.S. Krist, H. Kremer en M. Nieuwenhuis, 2004. *Inventariserend Veldonderzoek Erve Holtkamp te Saasveld*. Zelhem
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl
www.grondwatertools.nl
www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Atlas Dinkelland. Bron: gemeente Dinkelland. Geraadpleegd op 22 – 3 -2020.

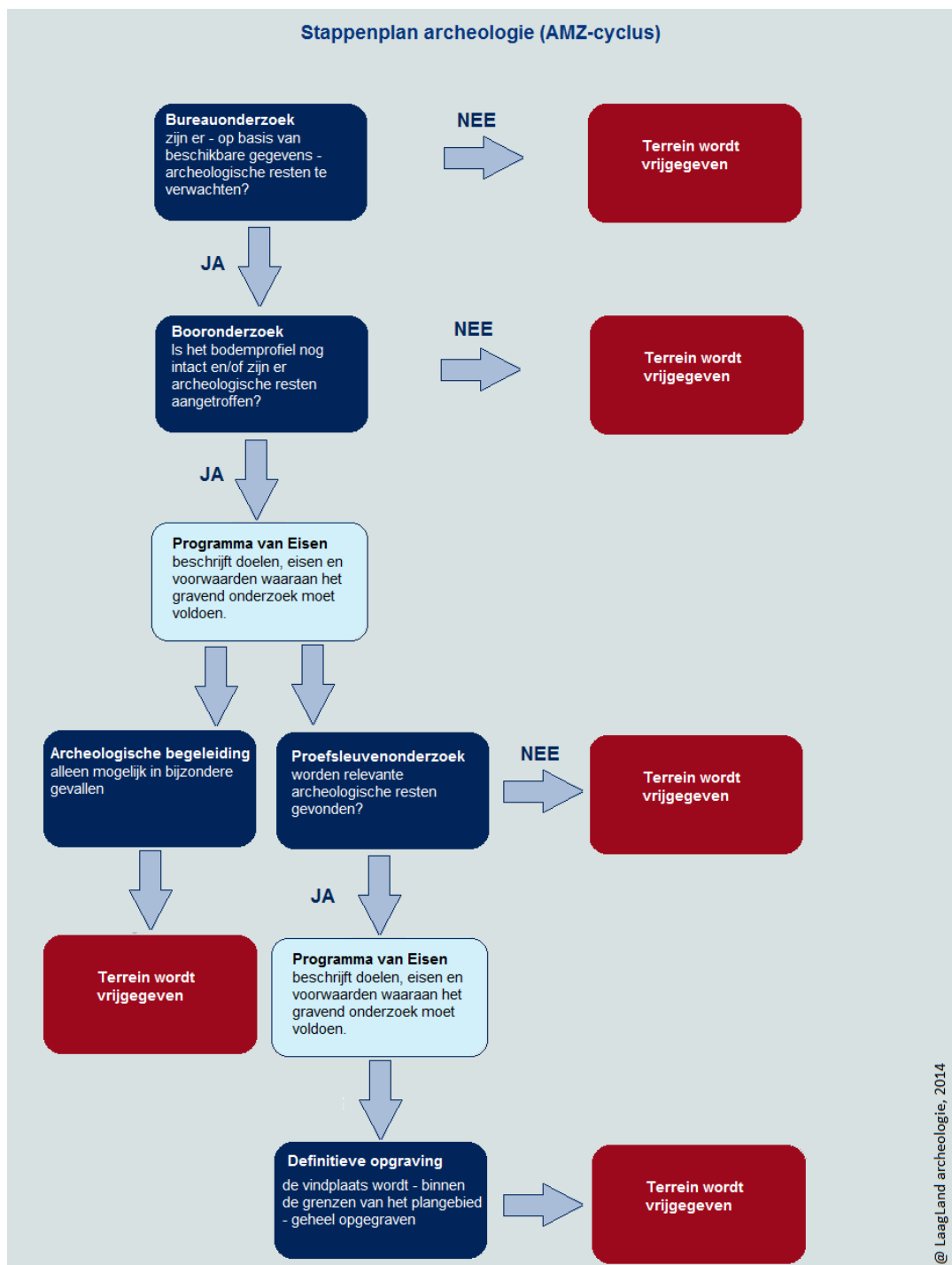
Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 27-3-2020

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 27-3-2020

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 27-3-2020

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 22-3-2020

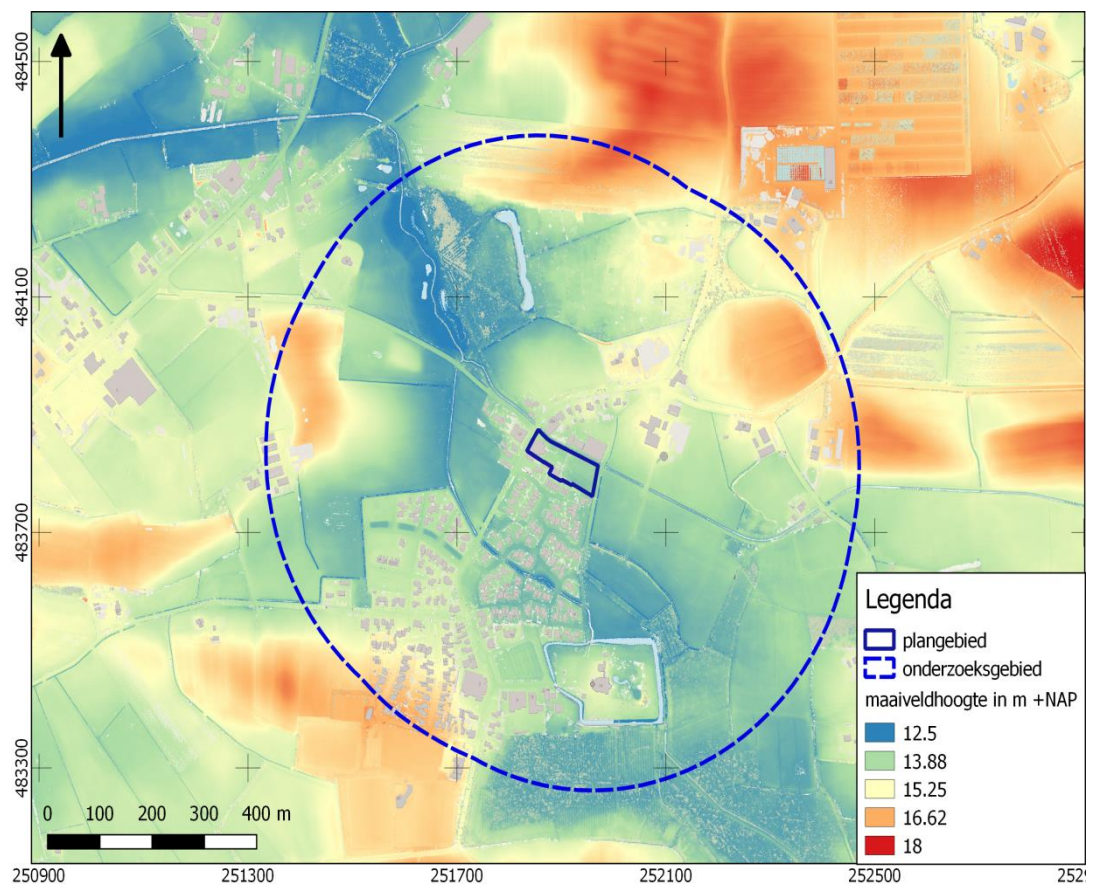
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS



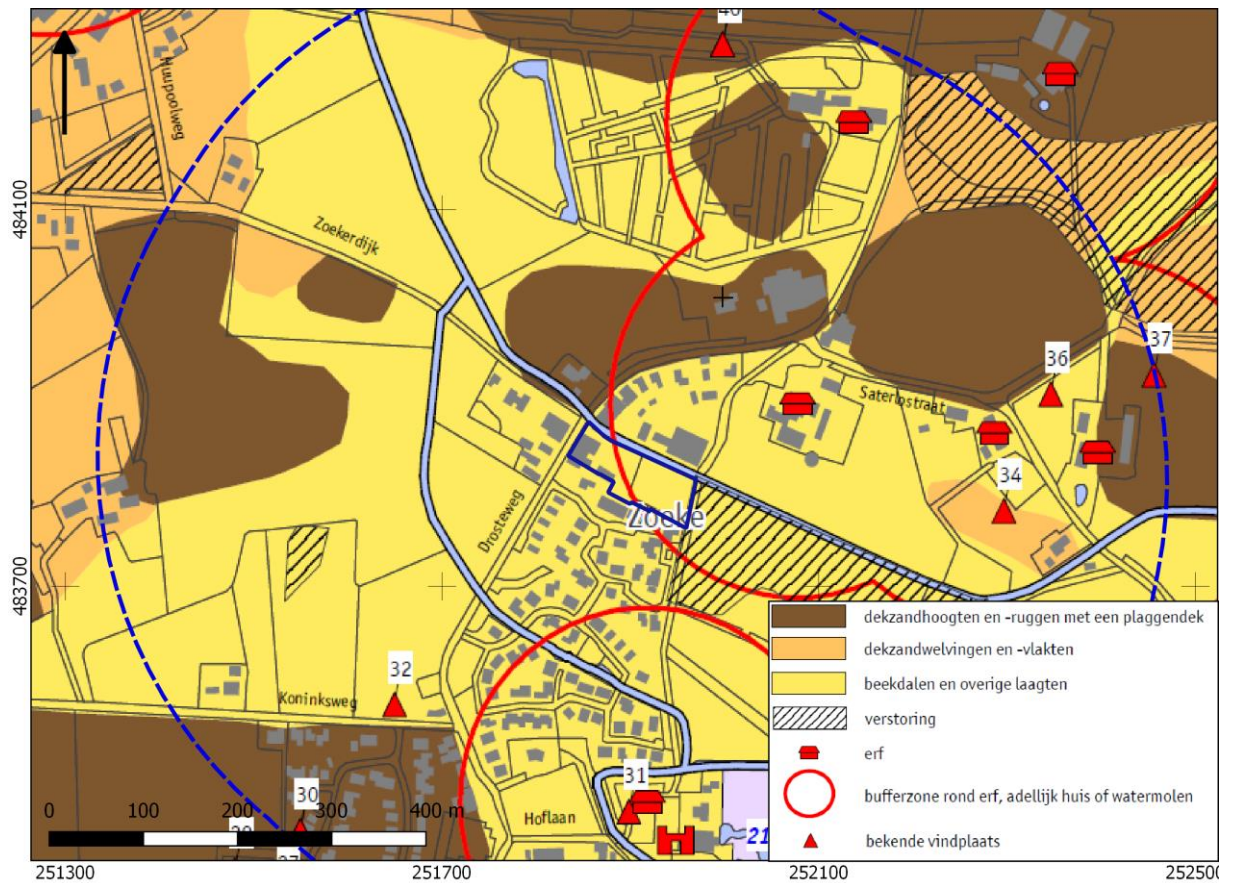
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd	C		1795	
	B		1650	
	A		1500	
Middeleeuwen	Laat		1250	
	Vol		1050	
	vroeg	Ottoons	900	
		Karolingisch	725	
		Merovingisch	450	
Romeinse tijd	Laat		270	
	Midden		70 na Chr.	
	Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat		250
		Midden		500
		Vroeg		800
	Bronstijd	Laat		1100
		Midden		1800
		Vroeg		2000
	Neolithicum	Laat		2850
		Midden		4200
		Vroeg		4900/5300
	Mesolithicum	Laat		6450
		Midden		8640
		Vroeg		9700
	Paleolithicum	Jong		35.000
		Midden		250.000
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

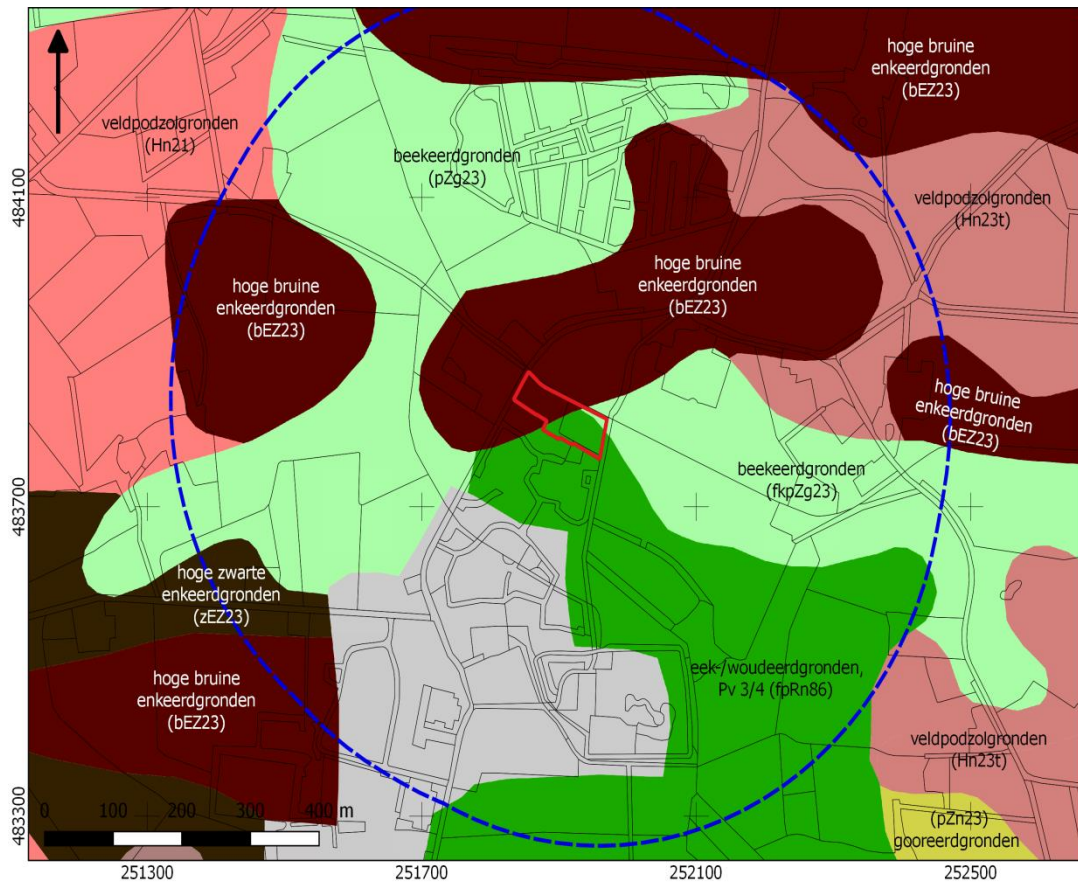
BIJLAGE 3 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND



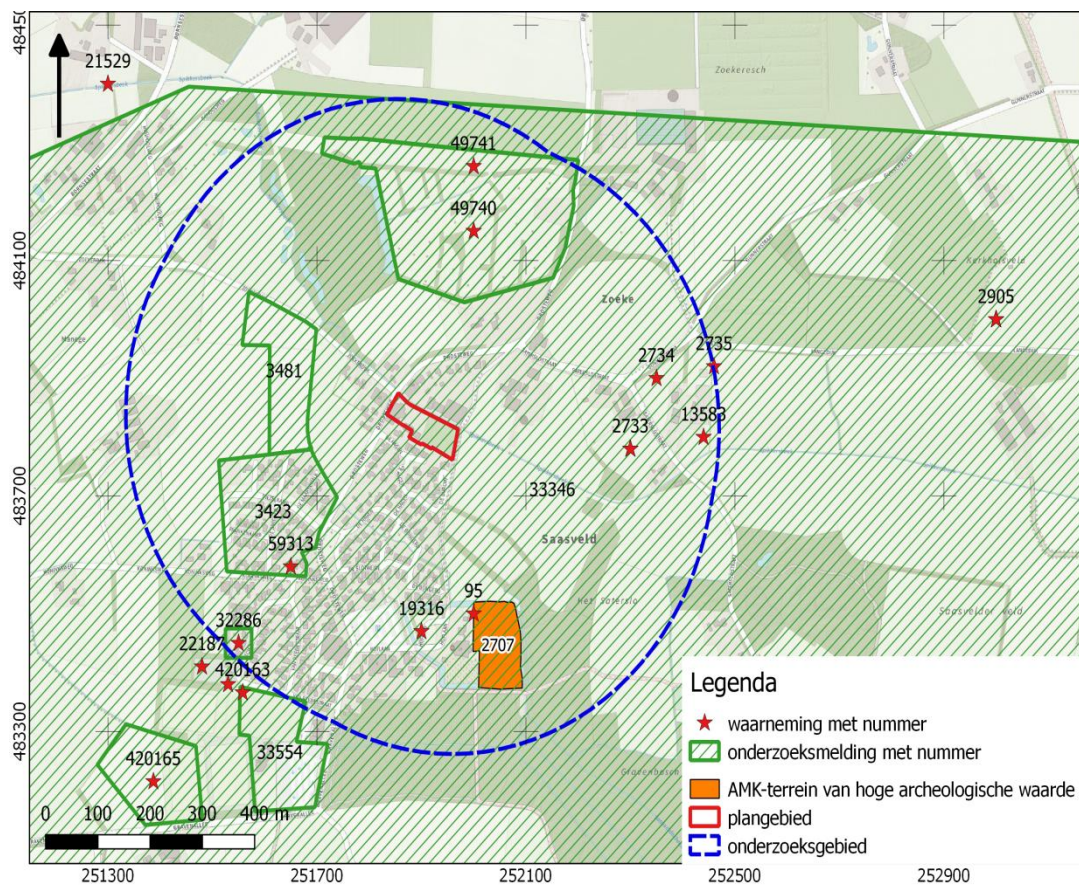
BIJLAGE 4 ATLAS DINKELLAND



BIJLAGE 5 BODEMKAART

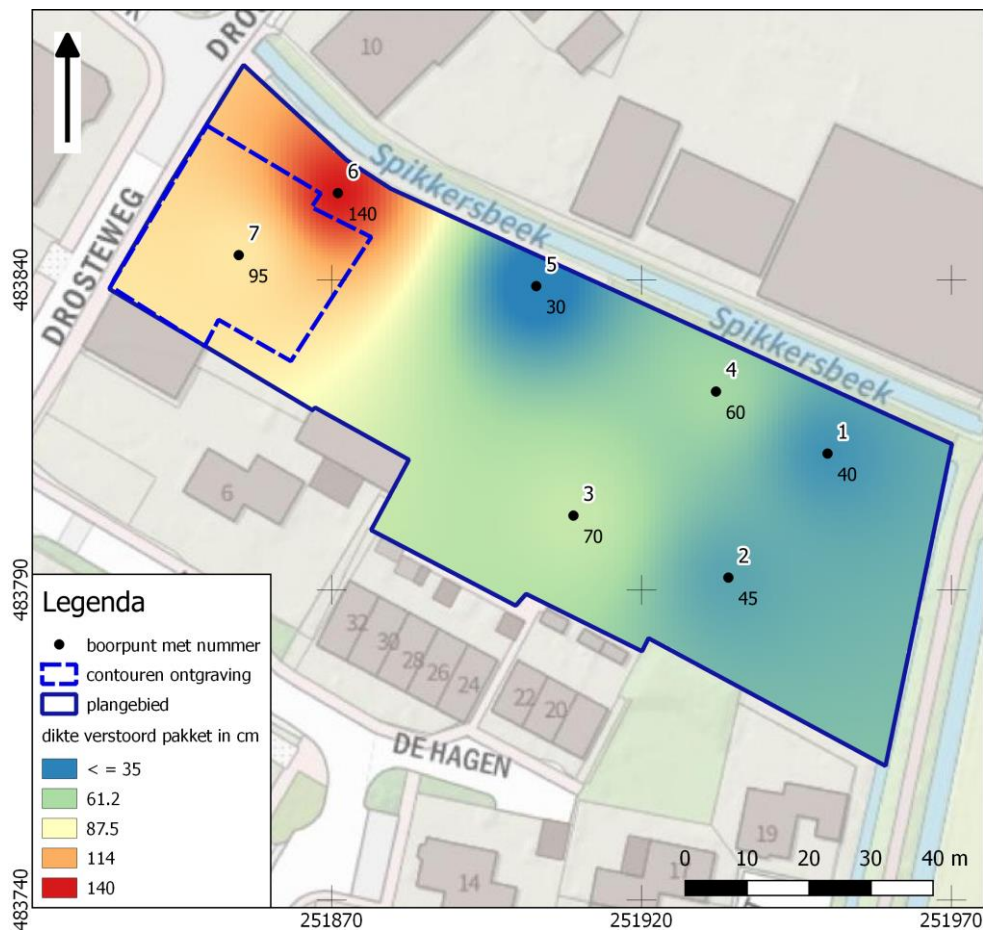


BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN



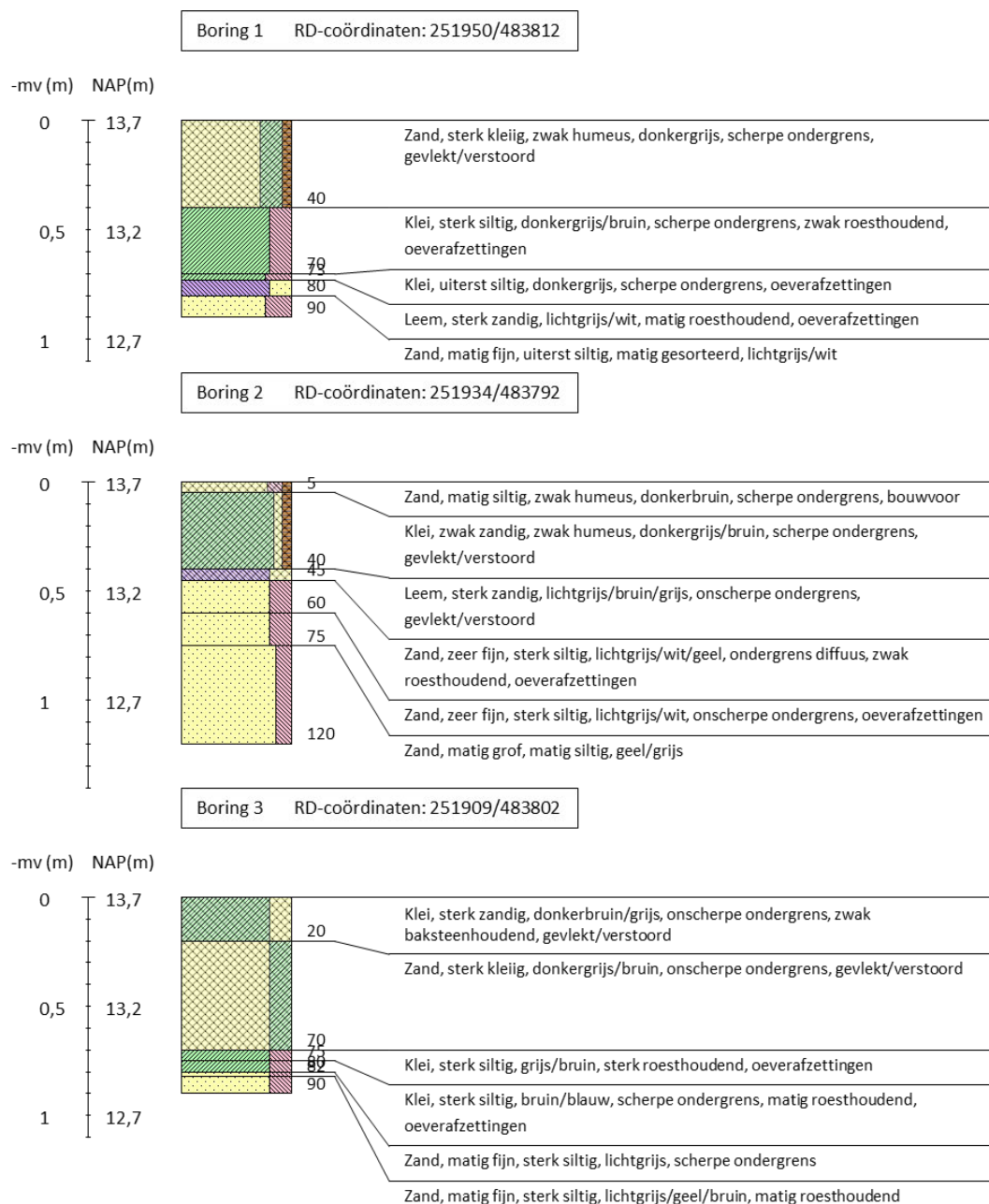
BIJLAGE 7 LIJST MET WAARNEMINGEN

BIJLAGE 8 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

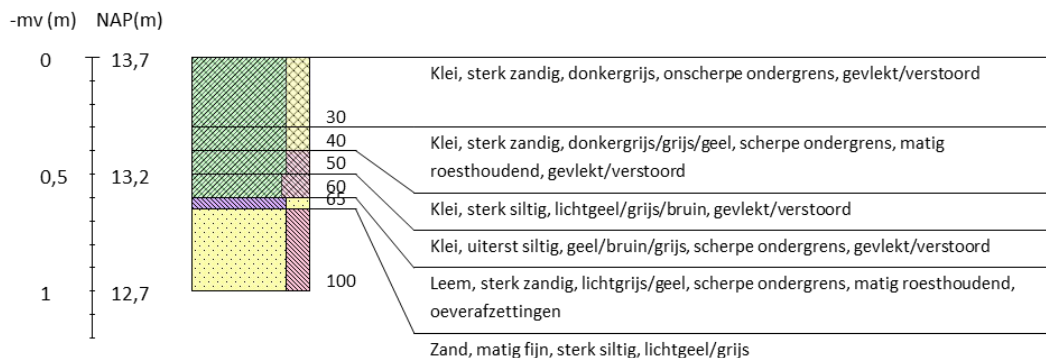


BIJLAGE 9 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK



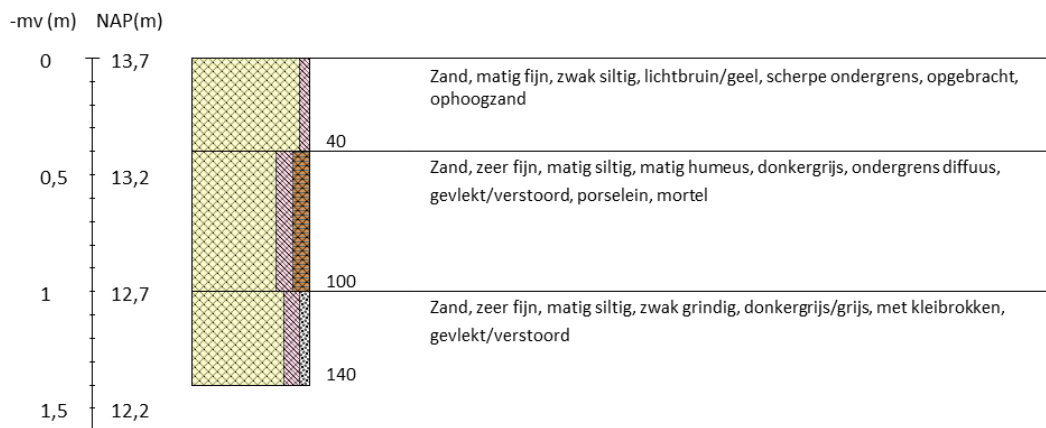
Boring 4 RD-coördinaten: 251932/483822



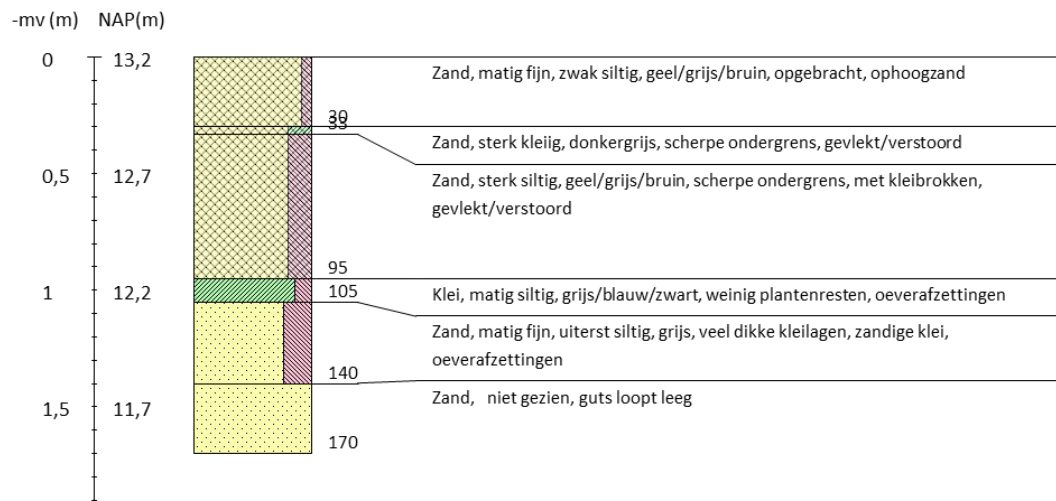
Boring 5 RD-coördinaten: 251903/483839



Boring 6 RD-coördinaten: 251871/483854



Boring 7 RD-coördinaten: 251855/483844



Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig

Veen

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleilig

Veen, sterk kleilig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

Grind

Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

Grind, siltig

Overige toevoegingen

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

Klei

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

Leem

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

Zandmediaan

uiterst fijn < 105 µm

zeer fijn 105 - < 150 µm

matig fijn 150 - < 210 µm

matig grof 210 - < 300 µm

zeer grof 300 - < 420 µm

uiterst grof 420 - < 2000 µm

Zandsortering

goed gesorteerd D60/D10 < 1,8

matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3

slecht gesorteerd D60/D10 > 3

Inclusies/archeologische indicatoren

(resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat)

weinig < 1%

matig 1-10%

veel > 10%

Boortype

Edelmanboor ø 7 cm

Edelmanboor ø 10 cm

Edelmanboor ø 12 cm

Edelmanboor ø 15 cm

Guts ø 2 cm

Guts ø 3 cm

Mechanische boor ø 10 cm

Mechanische boor ø 12 cm

Mechanische boor ø 15 cm

Mechanische boor ø 20 cm

Grondwaterstand

GHG

GWG

GLG

Begrenzing onderliggende laag

scherp overgangsgebied < 0,3 cm

onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm

diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm

Kalkgehalte

kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO₃

kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃

kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO₃

Boortype

Edelmanboor ø 7 cm

Edelmanboor ø 10 cm

Edelmanboor ø 12 cm

Edelmanboor ø 15 cm

Guts ø 2 cm

Guts ø 3 cm

Mechanische boor ø 10 cm

Mechanische boor ø 12 cm

Mechanische boor ø 15 cm

Mechanische boor ø 20 cm

Grondwaterstand

GHG

GWG

GLG

Begrenzing onderliggende laag

scherp overgangsgebied < 0,3 cm

onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm

diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm

Kalkgehalte

kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO₃

kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃

kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO₃

© Boorstaten | - www.boorstaten.nl